

Aquest *Diccionari de bombers*, elaborat pel TERMCAT, a iniciativa de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, en el marc del Pla de Normalització Lingüística del Departament de Governació per al cos de bombers de la Generalitat de Catalunya, recull 1092 termes propis dels sectors vinculats a la prevenció i l'extinció d'incendis i a les tasques de salvament, amb les denominacions i definicions catalanes corresponents i amb les equivalències castellanes.

Pel seu abast temàtic, per les informacions que conté i per la diversitat d'especialistes que han intervingut al llarg de la seva elaboració, el diccionari vol ser una eina de referència per als professionals de l'àrea, per als alumnes de l'Escola de Bombers de Catalunya, i també per a qualsevol altra persona vinculada amb les activitats diverses que realitzen els bombers.

Abast del diccionari

Com reflecteix l'arbre de camp, que és una esquematització de l'estructura interna del treball necessària per a fixar-ne els límits temàtics, per a controlar la pertinència dels termes que recull i per a definir-los de manera lògica i sistemàtica, el diccionari s'ha articulats a partir de quatre grans blocs: recursos, serveis, sinistres i teoria del foc.

El primer d'aquests blocs, que hem denominat genèricament recursos, mostra com s'ha organitzat la terminologia relativa als recursos humans i materials d'un cos de bombers, i s'ha dividit en set subapartats: un per a les denominacions dels òrgans, unitats i orga-

nismes vinculats als bombers (*control central, brigada, escola de bombers*); un altre per a les de personal (*bomber, sergent, cap de torn*); un altre per a les de dependències (*parc, torre de maniobres*); un per a les denominacions bàsiques de radiotransmissions (*negatiu, transceptor, veu tipus*); un per a les del parc mòbil (*autobomba rural lleugera, bot pneumàtic, avió bombarder*); un per a les del material operatiu (*extintor de pols, escuma química, mànega de projecció, casc*); i un últim subapartat per a les denominacions de la documentació (*comunicat d'actuació, fitxa d'itinerari*).

El segon dels blocs fa referència als àmbits d'actuació dels bombers (*salvament, evacuació, excarceració*), i inclou també els termes que són pròpiament denominacions de tasques de prevenció (*avaluació de riscos*) i de sistemes de protecció (*boca d'incendis equipada*).

En el tercer apartat s'han recollit els sinistres i esdeveniments calamitosos més importants, els elements que els causen o propicien i els principals danys que produeixen.

Finalment, l'apartat de teoria del foc comprèn els termes que denominen els diversos fenòmens que provoquen un foc (*comburent, combustió, temperatura*), els que donen nom al comportament del foc (tipus i fases de combustió) i els referents al comportament de materials al foc.

No s'ha donat cabuda al diccionari, en canvi, a la terminologia d'activitats vinculades als bombers, com ara l'escalada, el submarinisme, la mecànica, la

silvicultura, etc., que ha de tenir o ja ha tingut un tractament sectorial específic.

Fonts

Les fonts utilitzades al llarg de l'elaboració d'aquest diccionari estan constituïdes, d'una banda, pels principals textos amb rang de norma (lleis, disposicions, normes bàsiques, normes UNE), i, d'altra banda, per la documentació d'ús més habitual en què apareix la terminologia dels diversos àmbits implicats. D'entre aquesta documentació, que s'ha ressenyat exhaustivament a la bibliografia inclosa al final de l'obra, volem destacar el material utilitzat en la formació i el funcionament intern dels cossos de bombers existents a Catalunya, la pràctica totalitat del qual és en català.

Aquests dos vessants —normativa i ús— s'han completat amb la consulta de les obres terminològiques existents relacionades amb l'especialitat, i amb el seguiment fet des d'obres lexicogràfiques d'àmbit general, a fi de ratificar i completar tant conceptualment com lingüísticament el conjunt de la recerca.

Els termes d'aquest diccionari s'han extret principalment, doncs, de fonts escrites, però també han estat necessàries i de gran utilitat les aportacions orals dels especialistes de l'àrea per a cobrir les llacunes documentals existents.

Revisió i normalització

L'equip de treball del diccionari s'ha encarregat també, un cop tancada la

fase d'elaboració, de revisar-ne globalment els continguts, de sistematitzar-ne les informacions i d'estudiar les formes neològiques que requerien la intervenció del Consell Supervisor, organisme del TERMCAT que s'ocupa de l'estandardització de la terminologia catalana, constituït per membres designats per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i per membres del TERMCAT.

Dels casos neològics estudiats pel Consell Supervisor destaquen els següents:

- Termes amb la forma prefixada *auto* que presentaven problemes de categoria gramatical i de formació (*autobomba forestal urbana, autobraç articulad, autoescala automàtica*). El Consell ha considerat que cal escriure la forma prefixada *auto*, que significa automòbil, aglutinada amb el substantiu que fa de nucli de la nova formació sintagmàtica, el qual, a més, en marca el gènere.
- Marques registrades per a les quals es proposa una denominació genèrica (*helidipòsit* per a *Bambi bucket, ternal de palanca* per a *Tractel*).
- Manlleus adaptats a la grafia catalana (*ràcord*, del francès *raccord*; *hidrant*, de la forma culta manlleuada a l'anglès *hydrant*).
- Manlleus per als quals es proposa una forma catalana (*incendiarisme* per a l'anglicisme *arson*; *reguarda* per al terme castellà *retén*; i *conflagració sobtada* per al manlleu anglès *flashover*, el qual, pel seu

grau de fixació, s'ha mantingut com a sinònim complementari).

- Extensió de significat de termes que en la llengua general tenien un sentit restringit (*rescat*).

Forma de consulta

Els termes d'aquest diccionari es presenten ordenats seguint la classificació alfabètica discontinua, en la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics:

ex. *escuma d'alta expansió*
escuma de baixa expansió
escumant

Quan es tracta de formacions sintagmàtiques, els termes segueixen, a més, l'ordre seqüencial dels elements que els constitueixen:

ex. *extintor de pols*, i no *pol, extintor de*

Pel que fa a les relacions de sinonímia, quan dos termes han estat considerats sinònims absoluts, com per exemple *flama lluminosa* i *flama reductora*, s'han relacionat l'un amb l'altre amb l'indicatiu *sin.*; en aquests casos, la definició i les equivalències s'han inclòs únicament a l'article que apareix primer alfabèticament, *flama lluminosa* en l'exemple que acabem d'exposar. En canvi, quan un dels sinònims s'ha considerat preferent, els sinònims complementaris s'han remès al principal amb l'abreviatura *veg.* En aquest cas, el terme principal inclou totes les

equivalències, la definició i la indicació dels seus sinònims complementaris. N'és un exemple el terme *transceptor*, que té com a sinònim complementari el terme *transmissor-receptor*.

El diccionari inclou, a més d'un índex alfabètic de les equivalències castellanes, dos índexs temàtics en els quals es presenten els termes catalans i castellans ordenats segons els nivells principals establerts a l'arbre de camp. Aquest índex permet trobar un terme del qual es coneix l'adscripció temàtica però es desconeix la grafia. Per exemple, si volem saber com es diu l'helicòpter que s'utilitza per a descarregar aigua sobre un incendi (*helitanc* en català, *helitanque* en castellà), podem buscar-lo directament a l'apartat dedicat al parc mòbil de l'índex temàtic català o castellà.

Equip de treball

Aquest diccionari ha estat elaborat pels òrgans de recerca del TERMCAT, els quals han comptat amb l'assessorament d'especialistes de l'àrea. Volem destacar molt especialment el treball conjunt dut a terme pels bombers de la Direcció General de Prevenció i Extinció d'Incendis i de Salvaments del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya, i pels bombers del Servei d'Extinció d'Incendis i de Salvament de l'Ajuntament de Barcelona, a tots els quals agraïm l'esforç i la dedicació esmerçats al llarg de les diferents fases d'elaboració del treball.

La fase inicial del treball, en què es va dur a terme la recerca bibliogràfica, un

buidatge d'informacions en català i castellà i l'elaboració de les corresponents fitxes terminològiques, va ser realitzada per Matilde Giner, col·laboradora del TERMCAT.

L'equip de terminòlegs del TERMCAT que s'ha encarregat de la segona fase del buidatge i de sistematitzar, completar i revisar les informacions del diccionari, ha estat constituït per Lluís Rius, Xavier Rofes i Montserrat Serra. En l'estudi dels termes presentats al Consell Supervisor han participat també Jordi Bover i Roser Castells. La coordinació del treball ha anat a càrrec d'Ester Franquesa, directora de Recerca Terminològica del TERMCAT.

12

Per part de la Direcció General de Prevenció i Extinció d'Incendis i de Salvaments de Catalunya, hi han intervingut Lluís Comellas, Ramon Dinarès, Miquel Escudé, Joan F. Gràcia, Eva Lloret, Josep Lluís Martínez, Mateu Mas, Jordi Pallejà, Ferran Pinto, Ramon Sanromà, Rosa Saló, Elies Serra i Josep Morales, que s'ha encarregat també de la coordinació dels especialistes d'aquesta Direcció.

Per part del Servei d'Extinció d'Incendis i de Salvament de l'Ajuntament de Barcelona, hi han participat Joan Andrés, Miquel Àngel Fuente, Montserrat Radresa, Ramon Vinyes i Isidre Soler, el qual ha coordinat la revisió conceptual duta a terme pels especialistes d'aquest Servei.

Agraïments

Volem esmentar també les aportacions puntuals en aquest projecte de Lluís Rodríguez, de la brigada de bombers de Lleida; de Núria Gasulla, del Servei de Riscs Tecnològics de la Gerència en Matèria de Protecció Civil; de Lluís Borràs, cap de Seguretat i Medi Ambient de l'Autoritat Portuària de Tarragona; de Jaume Zaragoza, director del Centre Regional de Coordinació i Salvament de Barcelona; i de Xavier Garcia, de l'Escola de Bombers de Catalunya.

Així mateix, volem expressar el desig de millorar en el futur el diccionari que presentem amb les propostes de modificació i els suggeriments dels lectors, que seran necessaris per a l'actualització de les informacions que conté d'acord amb les noves tècniques i les innovacions en el camp de la prevenció i l'extinció d'incendis i els salvaments.

TERMCAT
Centre de Terminologia

m	nom masculí
f	nom femení
m i f	nom masculí i femení
m pl	nom masculí plural
f pl	nom femení plural
adj	adjectiu
v tr	verb transitiu
v intr	verb intransitiu
v pron	verb pronominal

loc	locució
interj	interjecció
sbl.	símbol
sig.	sigla
sin.	sinònim absolut
sin. comp.	sinònim complementari
veg.	vegeu

13